Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

5. juni 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — social sikring — forordning (EF) nr. 883/2004 — artikel 19, stk. 1, og artikel 20, stk. 1 og 2 — forordning (EF) nr. 987/2009 — artikel 11 — statsborger i en medlemsstat, der er forsikret i bopælsstaten — pludseligt opstået alvorlig sygdom under en ferie i en anden medlemsstat — nødvendigt for den pågældende at opholde sig i denne anden medlemsstat i 11 år på grund af sygdommen og tilgængeligheden af speciallægebehandling i nærheden af, hvor den pågældende bor — levering af naturalydelser i denne anden stat — begreberne »bopæl« og »ophold««

I sag C-255/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af High Court (Irland) ved afgørelse af 3. maj 2013, indgået til Domstolen den 13. maj 2013, i sagen:

I

mod

Health Service Executive,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne M. Safjan (refererende dommer), J. Malenovský, A. Prechal og K. Jürimäe,

generaladvokat: N. Wahl

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 29. januar 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

— I ved F. Callanan og L. McCann, SC, samt ved barrister G. Burke for solicitor C. Callanan

— Health Service Executive ved solicitor S. Murphy, SC, for solicitor A. Cox

— Irland ved A. Joyce og E. Mc Phillips, som befuldmægtigede, bistået af barrister G. Gilmore

— den græske regering ved T. Papadopoulou, som befuldmægtiget

* Processprog: engelsk.

— den nederlandske regering ved M. Bulterman og C. Schillemans, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved D. Martin og J. Tomkin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 20. marts 2014,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 19, stk. 1, og artikel 20, stk. 1 og 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger (EUT L 166, s. 1, og berigtigelse i EUT L 200, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag mellem I, der er irsk statsborger, og Health Service Executive (myndighed med ansvar for den offentlige sundhed, herefter »HSE«) vedrørende sidstnævntes afslag på at tildele I en yderligere forlængelse af blanket E 112 med henblik på dækning af udgifter til medicinsk behandling, som I modtog i Tyskland.

Retsforskrifter

Forordning (EØF) nr. 1408/71

3 Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366), er blevet erstattet af forordning nr. 883/2004.

4 I overensstemmelse med sin artikel 91 og med artikel 97 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 987/2009 af 16. september 2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning nr. 883/2004 (EUT L 284, s. 1) trådte forordning nr. 883/2004 i kraft den 1. maj 2010, som er den dato, fra hvilken forordning nr. 1408/71 blev ophævet.

5 Artikel 1 i forordning nr. 1408/71 indeholdt følgende definitioner:

»I denne forordning:

[...]

h) betyder udtrykket »bopæl« sædvanligt opholdssted

i) betyder udtrykket »ophold« midlertidigt ophold

[...]«

6 Denne forordnings artikel 22 med overskriften »Ophold uden for den kompetente stat – Tilbagevenden eller flytning til en anden medlemsstat under et sygdoms- eller moderskabstilfælde – Nødvendigheden af at rejse til en anden medlemsstat for at få den fornødne behandling« bestemte følgende i stk. 1:

»En arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, som opfylder de i den kompetente stats lovgivning foreskrevne betingelser for ret til ydelser, i givet fald ved iagttagelse af bestemmelserne i artikel 18, og:

a) hvis tilstand under et ophold på en anden medlemsstats område kræver øjeblikkelig ydelse af hjælp, eller

b) som efter at have opnået ret til ydelser fra den kompetente institution får tilladelse af denne institution til at vende tilbage til den medlemsstat, hvor han er bosat, eller til at flytte til en anden medlemsstats område, eller

c) som af den kompetente institution får tilladelse til at rejse til en anden medlemsstat for der at få den efter hans tilstand fornødne behandling,

har ret til:

i) naturalydelser, der for den kompetente institutions regning ydes af opholds- eller bopælsstedets institution efter den lovgivning, der gælder for denne institution, som om han var forsikret dér, dog således at det tidsrum, for hvilket disse ydelser kan udredes, afhænger af den kompetente stats lovgivning

ii) kontantydelser, der udbetales af den kompetente institution efter den for denne institution gældende lovgivning. Efter aftale mellem den kompetente institution og opholds- eller bopælsstedets institution kan disse ydelser dog udbetales af den sidstnævnte institution for den førstnævnte institutions regning efter bestemmelserne i den kompetente stats lovgivning.«

Forordning (EØF) nr. 574/72

7 Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71 (EFT 1972 I, s. 149) er blevet erstattet af forordning nr. 987/2009, som i henhold til dens artikel 97 trådte i kraft den 1. maj 2010.

8 Artikel 21 i forordning nr. 574/72 med overskriften »Naturalydelser ved ophold i en anden medlemsstat end den kompetente stat – Andre arbejdstagere end de i gennemførelsesforordningens artikel 20 omhandlede eller selvstændige erhvervsdrivende« bestemte følgende i stk. 1:

»For at opnå naturalydelser i medfør af […] artikel 22, stk. 1, litra a), nr. i), [i forordning nr. 1408/71] […] skal arbejdstageren eller den selvstændige erhvervsdrivende for opholdsstedets institution fremlægge attest om, at han har ret til naturalydelser. Denne attest, der udstedes af den kompetente institution efter den pågældendes anmodning, om muligt før han forlader den medlemsstat, hvor han er bosat, skal i givet fald navnlig angive, for hvor lang tid naturalydelserne højst kan tilkendes efter den kompetente stats lovgivning. Fremlægger den pågældende ikke denne attest, retter opholdsstedets institution henvendelse til den kompetente institution for at fremskaffe den.«

9 Den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring, som er omhandlet i artikel 80, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, har på grundlag af artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 574/72 vedtaget en model til en attest med henblik på anvendelsen af artikel 22, stk. 1, litra a), nr. i), i forordning nr. 1408/71, nemlig blanket E 111. Denne blanket er fra den 1. juni 2004 blevet erstattet af det europæiske sygesikringskort.

10 Nævnte administrative kommission har desuden vedtaget en model til en attest med henblik på anvendelsen af artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71, nemlig blanket E 112. Denne blanket er fra den 1. maj 2010 blevet erstattet af blanket S 2.

Forordning nr. 883/2004

11 Følgende fremgår af 3. og 15. betragtning til forordning nr. 883/2004:

»(3) [Forordning nr. 1408/71] er talrige gange blevet ændret og ajourført for at tage hensyn ikke kun til udviklingen på fællesskabsplan, herunder Domstolens domme, men også til lovændringer i de enkelte medlemsstater. Disse faktorer har været med til at gøre Fællesskabets regler om koordinering omfattende og komplicerede. For at virkeliggøre den frie bevægelighed for personer er det derfor af afgørende betydning at erstatte og samtidig ajourføre og forenkle disse regler.

[...]

(15) Personer, der flytter inden for Fællesskabet, bør kun være omfattet af den sociale sikringsordning i én enkelt medlemsstat, således at samtidig anvendelse af flere nationale lovgivninger og de vanskeligheder, som kan opstå som følge heraf, undgås.«

12 Artikel 1 i forordning nr. 883/2004 med overskriften »Definitioner« bestemmer:

»I denne forordning forstås ved udtrykket:

[...]

j) »bopæl«: det sted, hvor en person har sit sædvanlige opholdssted

k) »ophold«: midlertidigt ophold

[...]

va) Ved »naturalydelser« forstås:

i) i henhold til afsnit III, kapitel 1 (ydelser ved sygdom og moderskab og dermed ligestillede ydelser ved faderskab), naturalydelser i henhold til en medlemsstats lovgivning, som er bestemt til levering, rådighedsstillelse, direkte betaling eller refusion af udgifter til lægebehandling og produkter og tjenesteydelser i forbindelse med denne behandling. Dette omfatter naturalydelser ved plejebehov af ubegrænset varighed.

[...]«

13 Forordningens artikel 11, der er indeholdt i dens afsnit II med overskriften »Fastlæggelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes«, bestemmer følgende i stk. 1 og 3:

»1. Personer, som er omfattet af denne forordning, er alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat. Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i dette afsnit.

[...]

3. Med forbehold af artikel 12-16:

a) er en person, der udøver lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed i en medlemsstat, omfattet af denne medlemsstats lovgivning

b) er tjenestemænd omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, i hvis forvaltning de er ansat

c) er en person, der i overensstemmelse med artikel 65 modtager arbejdsløshedsunderstøttelse efter lovgivningen i bopælsmedlemsstaten, omfattet af lovgivningen i bopælsstaten

d) er en person, der er indkaldt eller genindkaldt til militærtjeneste eller civilt arbejde i en medlemsstat, omfattet af denne medlemsstats lovgivning

e) er alle andre personer, som ikke falder ind under litra a)-d), omfattet af lovgivningen i bopælsmedlemsstaten, dog uden at tilsidesætte bestemmelser i denne forordning, som sikrer de pågældende ret til ydelser efter lovgivningen i en eller flere andre medlemsstater.«

14 Samme forordnings artikel 19 og 20 henhører under forordningens afsnit III med overskriften »Særlige bestemmelser om de enkelte arter af ydelser« og er en del af dette afsnits kapitel 1 om ydelser ved sygdom og moderskab og dermed ligestillede ydelser ved faderskab.

15 Artikel 19 i forordning nr. 883/2004 med overskriften »Ophold uden for den kompetente medlemsstat« bestemmer i stk. 1:

»En forsikringstager eller hans familiemedlemmer, som opholder sig i en anden medlemsstat end den kompetente medlemsstat, har ret til de naturalydelser, der fra et medicinsk synspunkt bliver nødvendige under opholdet under hensyn til ydelsernes art og opholdets forventede varighed […]. Naturalydelserne udredes for den kompetente institutions regning af institutionen på opholdsstedet efter den for denne institution gældende lovgivning, som var de pågældende forsikret i henhold til denne lovgivning.«

16 Forordningens artikel 20 med overskriften »Rejse med det formål at opnå naturalydelser – tilladelse til nødvendig behandling uden for bopælsmedlemsstaten« bestemmer følgende i stk. 1 og 2:

»1. Medmindre andet følger af denne forordning, skal en forsikringstager, som rejser til en anden medlemsstat med det formål at opnå naturalydelser under opholdet, søge den kompetente institution om tilladelse hertil.

2. En forsikringstager, som af den kompetente institution får tilladelse til at rejse til en anden medlemsstat, for dér at få den for hans tilstand passende behandling, har ret til naturalydelser, der for den kompetente institutions regning udredes af institutionen på opholdsstedet efter den for denne institution gældende lovgivning, som om den pågældende var forsikret i henhold til denne lovgivning. Der gives tilladelse, hvis den pågældende behandling er opført under de ydelser, der er fastsat i lovgivningen i den medlemsstat, hvor den pågældende er bosat, og denne behandling ikke kan ydes inden for en frist, der er lægeligt forsvarlig under hensyn til den pågældendes aktuelle helbredstilstand og udsigterne for sygdommens udvikling.«

Forordning nr. 987/2009

17 Følgende fremgår af 11. betragtning til forordning nr. 987/2009:

»Medlemsstaterne bør samarbejde om at fastsætte bopælsstedet for en person, som denne forordning og forordning […] nr. 883/2004 finder anvendelse på, og i tilfælde af uenighed bør de tage hensyn til alle relevante kriterier for at løse problemet. Disse kan inkludere kriterier, der er henvist til i den relevante artikel i denne forordning.«

18 Forordningens artikel 11 med overskriften »Elementer til brug ved fastsættelse af bopæl« har følgende ordlyd:

»1. Hvis der er uenighed mellem institutioner i to eller flere medlemsstater om fastsættelse af bopælen for en person, der er omfattet af [forordning nr. 883/2004], fastsætter de pågældende institutioner ved fælles aftale, hvor den pågældende persons interessecenter er, på grundlag af en samlet vurdering af alle tilgængelige oplysninger om relevante forhold, der i givet fald bl.a. kan omfatte:

a) varigheden og kontinuiteten af personens tilstedeværelse på de berørte medlemsstaters områder

b) den pågældende persons situation, herunder:

i) arten af og de specifikke forhold i forbindelse med den virksomhed, der udøves, navnlig det sted, hvor denne virksomhed sædvanligvis udøves, virksomhedens faste karakter og en arbejdskontrakts varighed

ii) vedkommendes familiemæssige situation og familiemæssige bånd

iii) udøvelsen af ulønnet virksomhed

iv) når det drejer sig om studerende, deres indtægtskilde

v) vedkommendes boligsituation, især hvor fast den er

vi) den medlemsstat, hvor den pågældende anses for at have skattemæssig bopæl.

2. Hvis de berørte institutioner ikke kan nå til enighed under hensyntagen til de forskellige kriterier baseret på relevante kendsgerninger i stk. 1, betragtes den pågældende persons hensigt, som den fremgår af sådanne kendsgerninger og omstændigheder, bl.a. årsagerne til, at den pågældende er flyttet, som afgørende ved fastsættelsen af vedkommendes faktiske bopælssted.«

19 Følgende fremgår af punkt 5) i afgørelse nr. H1 af 12. juni 2009 truffet af Den Administrative Kommission for Koordinering af Sociale Sikringsordninger om overgangen fra Rådets forordning nr. 1408/71 og nr. 574/72 til Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 883/2004 og nr. 987/2009 og anvendelsen af afgørelser og henstillinger fra Den Administrative Kommission for Koordinering af Sociale Sikringsordninger (EUT 2010 C 106, s. 13):

»De dokumenter, der er nødvendige for anvendelsen af forordning […] nr. 1408/71 og […] nr. 574/72 (dvs. E-blanketter, EU-sygesikringskort og den midlertidige sygesikringsattest), og som er blevet udstedt af de kompetente institutioner, myndigheder og andre organer i medlemsstaterne inden ikrafttrædelsen af forordning […] nr. 883/2004 og […] nr. 987/2009, er fortsat gyldige (selv om der henvises til forordning […] nr. 1408/71 og […] nr. 574/72) og skal selv efter denne dato tages i betragtning af institutioner, myndigheder og andre organer i andre medlemsstater indtil sidste gyldighedsdato, eller indtil de trækkes tilbage eller erstattes af dokumenter, der udstedes eller fremsendes i henhold til forordning […] nr. 883/2004 og […] nr. 987/2009.«

20 I overensstemmelse med punkt 6) finder nævnte afgørelse anvendelse fra datoen for ikrafttrædelsen af forordning nr. 987/2009, dvs. den 1. maj 2010.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

21 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen og de sagsakter, som er blevet fremlagt for Domstolen, at I er en irsk statsborger på 56 år, som har arbejdet både i Irland og Det Forenede Kongerige.

22 I august 2002, mens I boede i Irland, rejste han på ferie til Tyskland med sin samlever, B., der er rumænsk statsborger. Under ferien blev I akut indlagt på Universitätsklinikum Düsseldorf (Tyskland), hvor han blev diagnosticeret med en sjælden bilateral infarkt i hjernestammen. Siden da har I lidt af svær kvadriplegi og tab af motoriske funktioner.

23 Kort efter denne lidelses opståen blev der opdaget en genetisk mutation, der har en skadelig påvirkning på sammensætningen af I's blod. Desuden har han siden anlæggelsen af hovedsagen fået konstateret kræft, hvilket han også behandles for.

24 Siden august 2002 har I på grund af sin alvorligt svækkede helbredstilstand haft brug for konstant overvågning og pleje fra speciallægerne på Universitätsklinikum Düsseldorf. Han sidder permanent i kørestol. Siden I blev udskrevet fra hospitalet i 2003, har han boet i Düsseldorf sammen med B., som har taget sig af ham og plejet ham. De bor i en lejet lejlighed, som er egnet til kørestolsbrugere.

25 I anmodede den irske minister for social beskyttelse om at få tildelt en invaliditetsydelse og fik indledningsvis afslag med den begrundelse, at han ikke havde sædvanligt opholdssted i Irland. Han anlagde sag i 2008, og sagen blev undergivet forligsmægling. Nævnte minister tog derfor sin afgørelse op til fornyet overvejelse og imødekom I's anmodning, således at I har modtaget invaliditetsydelse siden dette tidspunkt. Ifølge den forelæggende ret skal denne ydelse anses for en kontantydelse, som Irland i medfør af de EU-forordninger, der finder anvendelse på området for social sikring, lovligt må forbeholde personer, der har bopæl i denne medlemsstat.

26 I modtager også en mindre pension fra Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland som følge af hans tidligere arbejde i denne medlemsstat. Han modtager ingen ydelser eller tilskud i Forbundsrepublikken Tyskland.

27 B., som har arbejdet i Tyskland, accepterede i 2004 at blive afskediget for at kunne tage sig af I på fuld tid. Hun modtog arbejdsløshedsunderstøttelse fra Forbundsrepublikken Tyskland. Ifølge forelæggelsesafgørelsen anmodede hun derudover om plejetillæg, som i Tyskland hører under sygeforsikringen for den person, der har brug for pleje. Denne anmodning blev afvist med den begrundelse, at I har bopæl i Irland, og at den irske socialsikringsordning ikke foreskriver et sådant tillæg.

28 Den forelæggende ret har anført, at I, selv om han er det tyske sundhedssystem dybt taknemmelig, er nødsaget til at bo i Tyskland som følge af sin helbredstilstand og et varigt behov for lægebehandling. Den forelæggende ret har herved nævnt I's begrænsede tilknytning til Forbundsrepublikken Tyskland. Han har ingen bankkonto i Tyskland og ejer ingen fast ejendom i denne medlemsstat, hvorimod han har en konto i en irsk bank og fortsat har regelmæssig kontakt til sine to børn, der er født i henholdsvis 1991 og 1994, og som bor i Irland. I taler ikke tysk og har ikke forsøgt at integrere sig i Tyskland.

29 Det er i forelæggelsesafgørelsen anført, at I ønsker at vende tilbage til Irland, hvilket forudsætter, at en række betingelser er opfyldt, herunder hvorvidt han er i stand til at rejse, muligheden for at få en tilsvarende lægebehandling som den, han modtager i Tyskland, og navnlig muligheden for at få en lejlighed, der er indrettet til kørestolsbrugere. Hvis disse betingelser kan opfyldes, vil B. tage med ham til Irland.

30 Efter han blev syg, har I ved et par lejligheder været i stand til at rejse til udlandet, dog kun for en kortere periode og under lægelig overvågning. Han rejste således i oktober 2004 til Lissabon (Portugal) for at holde et foredrag. Han har også været i Irland nogle gange, senest i 2009. Disse rejser var vanskelige, henset til de problemer, en så alvorligt handicappet person har med at få adgang til lufthavnene. Hovedsagens parter er enige om, at det er nærmest umuligt for I at rejse til Irland, i hvert fald med rutefly.

31 Omkostningerne til I's behandling i Tyskland blev indledningsvist dækket af en E 111-blanket, der omhandler den situation, hvor en forsikringstager får akut behov for ydelser under et ophold i en anden medlemsstat end den, hvor han har bopæl, idet denne blanket var udstedt til I af Irland. En sådan blanket henhører på nuværende tidspunkt under artikel 19 i forordning nr. 882/2004.

32 I marts 2003 ændrede HSE I's status ved at udstede en E 112-blanket til ham fra det tidspunkt. Han fik således tilladelse af den kompetente institution til at rejse til en anden medlemsstat, for dér at få den for hans tilstand passende behandling. Denne blanket, som nu er omhandlet i artikel 20 i forordning nr. 883/2004, er efterfølgende blevet fornyet 20 gange eller mere.

33 Den 25. november 2011 afviste HSE at give I en yderligere forlængelse af E 112-blanketten med den begrundelse, at han nu var bosat i Forbundsrepublikken Tyskland. Den 5. december 2011 anlagde I sag ved High Court og nedlagde påstand om, at HSE blev pålagt fortsat at udstede denne blanket til ham.

34 HSE har anført, at det, henset til I's helt særlige situation, fortsat vil dække hans udgifter til behandling pr. kulance i henhold til en E 106-blanket, der omhandler ret til naturalydelser ved sygdom og moderskab for så vidt angår personer, der har bopæl i en anden stat end den kompetente stat.

35 Det er den forelæggende rets vurdering, at der er tvivl om spørgsmålet om, hvorvidt en forsikringstager, der er nødsaget til at blive i en medlemsstat som følge af sin særdeles dårlige helbredstilstand, inden for rammerne af EU-lovgivningen om lægehjælp modtaget i udlandet kan siges at »opholde« sig i denne stat som omhandlet i artikel 19 eller 20 i forordning nr. 883/2004.

36 Det er den forelæggende rets opfattelse, at selv om flere af de kriterier, der er nævnt i artikel 11 i forordning nr. 987/2009, taler for en anden løsning, skal I ikke desto mindre, henset til formålet og målsætningerne med denne artikel, anses for at opholde sig i Tyskland.

37 På denne baggrund har High Court besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal en forsikringstager i en medlemsstat (»den første medlemsstat«), som i 11 år har haft en alvorlig sygdom, der udbrød, mens den pågældende, der var bosiddende i den første medlemsstat, var på ferie i en anden medlemsstat (»den anden medlemsstat«), anses for at »opholde« sig i den anden medlemsstat i den omhandlede periode som omhandlet i enten artikel 19, stk. 1, eller i artikel 20, stk. 1 og 2, i forordning nr. 883/2004, når den berørte person faktisk har været nødt til at forblive i denne medlemsstat i den omhandlede periode på grund af sin akutte sygdom og den umiddelbare nærhed til lægebehandling af specialister?«

38 Ved skrivelse af 15. maj 2014 har den forelæggende ret oplyst Domstolen om, at I den 7. april 2014 afgik ved døden. I samme skrivelse har den forelæggende ret anført, at den opretholder det præjudicielle spørgsmål, eftersom en besvarelse heraf er nødvendig for den med henblik på at træffe afgørelse i den nationale sag. Under disse omstændigheder bør High Courts spørgsmål besvares.

Om det præjudicielle spørgsmål

39 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, litra j) og k), i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at såfremt en EU-statsborger, der var bosat i en første medlemsstat, rammes af alvorlig og pludselig sygdom under en ferie i en anden medlemsstat og er nødsaget til at forblive i denne stat i 11 år som følge af denne sygdom og tilgængeligheden af speciallægebehandling i nærheden af, hvor den pågældende bor, skal denne statsborger med henblik på anvendelsen af denne forordnings artikel 19, stk. 1, eller artikel 20, stk. 1 og 2, anses for at »opholde« sig i sidstnævnte medlemsstat.

40 Indledningsvis bemærkes, at forordning nr. 1408/71 ifølge fast retspraksis indførte regler om samordning af de nationale ordninger for social sikring og i afsnit II fastsatte reglerne om, hvilken lovgivning der skulle anvendes. Disse regler havde ikke alene til formål at forhindre, at personer mistede deres beskyttelse med hensyn til social sikring, fordi ingen lovgivning fandt anvendelse på dem, men bestemte ligeledes, at de berørte alene var undergivet socialsikringen i én medlemsstat for at undgå, at forskellige landes lovgivninger overlappede hinanden med de deraf følgende forviklinger (jf. i denne retning dom Wencel, C-589/10, EU:C:2013:303, præmis 45 og 46 og den deri nævnte retspraksis).

41 Selv om forordning nr. 883/2004 har til formål at ajourføre og forenkle reglerne om samordning af de nationale lovgivninger om social sikring, som det fremgår af tredje betragtning hertil, har den bevaret de samme formål som forordning nr. 1408/71.

42 I denne forbindelse fastholdt den ordning, der blev indført ved forordning nr. 1408/71, bopælen som en af de tilknytningsfaktorer, der var afgørende for, hvilken lovgivning der skulle finde anvendelse (jf. i denne retning dom Wencel, EU:C:2013:303, præmis 48). Det samme er tilfældet for forordning nr. 883/2004.

43 I medfør af artikel 1, litra j), i forordning nr. 883/2004 skal der ved udtrykket »bopæl« forstås det sted, hvor en person har sit sædvanlige opholdssted. Udtrykket er et selvstændigt EU-retligt begreb (jf. analogt dom Swaddling, C-90/97, EU:C:1999:96, præmis 28).

44 Som Domstolen har udtalt vedrørende forordning nr. 1408/71, omhandler begrebet den medlemsstat, hvor en person har bopæl – når en persons retlige situation kan knyttes til lovgivningen i flere medlemsstater – den stat, hvor den pågældende har sit sædvanlige opholdssted, og hvor også centret for dennes livsinteresser befinder sig (jf. domme Hakenberg, 13/73, EU:C:1973:92, præmis 32, Swaddling, EU:C:1999:96, præmis 29, og Wencel, EU:C:2013:303, præmis 49).

45 I denne sammenhæng skal der navnlig tages hensyn til den berørte persons familiemæssige situation, årsagerne til udrejsen, bosættelsens varighed og kontinuitet, om han i givet fald har fast beskæftigelse, samt den pågældendes hensigt, således som den fremgår af de samlede omstændigheder (jf. i denne retning domme Knoch, C-102/91, EU:C:1992:303, præmis 23, og Swaddling, EU:C:1999:96, præmis 29).

46 Listen over elementer, der skal tages i betragtning ved fastlæggelsen af en persons bopælssted, således som denne er blevet udviklet i retspraksis, er nu kodificeret i artikel 11 i forordning nr. 987/2009. Som generaladvokaten har anført i punkt 32 i forslaget til afgørelse, fastsætter denne liste, som ikke er udtømmende, ikke en rangorden for de forskellige elementer, der er anført i artikel 11, stk. 1.

47 Det følger af det ovenstående, at med henblik på anvendelsen af forordning nr. 883/2004 kan en person ikke samtidigt have to sædvanlige bopælssteder i to forskellige medlemsstater (jf. i denne retning dom Wencel, EU:C:2013:303, præmis 51), idet en forsikringstagers bopælssted inden for forordningens rammer nødvendigvis må være forskellig fra den pågældendes opholdssted.

48 Da fastlæggelsen af en forsikringstagers bopælssted skal foretages på baggrund af samtlige elementer, indebærer den blotte omstændighed, at den pågældende forbliver i en medlemsstat, selv kontinuerligt over en længere periode, ikke nødvendigvis i denne forbindelse, at denne person har bopæl i denne stat som omhandlet i artikel 1, litra j), i forordning nr. 883/2004.

49 Varigheden af bosættelsen i den stat, hvor der søges om udbetaling af en ydelse, kan nemlig ikke anses for at udgøre et afgørende led i begrebet »bopæl« som omhandlet i forordning nr. 1408/71 (jf. i denne retning dom Swaddling, EU:C:1999:96, præmis 30).

50 Artikel 1, litra k), i forordning nr. 883/2004 definerer ganske vist »ophold« som et »midlertidigt« ophold. Som generaladvokaten har anført i punkt 43-46 i forslaget til afgørelse, betyder et sådant »ophold« imidlertid ikke nødvendigvis en tilstedeværelse af kortere varighed.

51 Som det fremgår af ordlyden af artikel 1, litra va), nr. i), i forordning nr. 883/2004, finder forordningens artikel 19 og 20 nemlig for det første anvendelse på naturalydelser, herunder ved »plejebehov af ubegrænset varighed«. En person kan følgelig anses for at opholde sig i en anden medlemsstat, selv når han dér modtager ydelser gennem en længere periode.

52 Hvor forordning nr. 1408/71 i artikel 22, stk. 1, litra i), bestemte, at det tidsrum, for hvilket ydelserne kunne udredes, afhang af den kompetente stats lovgivning, findes denne regel for det andet ikke længere i hverken artikel 19, stk. 1, eller artikel 20, stk. 1 og 2, i forordning nr. 883/2004, som i det væsentlige erstatter nævnte artikel 22, stk. 1, litra a)-i).

53 Den blotte omstændighed, at I forblev i Tyskland i 11 år, er således ikke i sig selv tilstrækkelig til at anse ham for at have haft bopæl i denne medlemsstat.

54 Med henblik på at fastsætte I's sædvanlige interessecenter skal den forelæggende ret således tage hensyn til alle relevante kriterier, bl.a. dem, der er nævnt i artikel 11, stk. 1, i forordning nr. 987/2009, samt i medfør af forordningens artikel 11, stk. 2, til den pågældende persons hensigt vedrørende sit faktiske bopælssted. Denne hensigt skal vurderes på baggrund af de faktiske forhold og objektive omstændigheder i hovedsagen, idet en simpel hensigtserklæring om at have bopæl et bestemt sted ikke i sig selv er tilstrækkelig med henblik på anvendelsen af nævnte stk. 2.

55 Selv om det inden for rammerne af en præjudiciel forelæggelse i sidste ende tilkommer den nationale ret at bedømme de faktiske omstændigheder, er Domstolen, hvis opgave det er at give den nationale ret brugbare svar, imidlertid kompetent til på grundlag af sagsakterne i hovedsagen samt de indlæg, der er afgivet for Domstolen, at vejlede den nationale ret på en sådan måde, at denne lettere kan træffe sin afgørelse (jf. i denne retning domme Brunnhofer, C-381/99, EU:C:2001:358, præmis 65, og Alakor Gabonatermelő és Forgalmazó, C-191/12, EU:C:2013:315, præmis 31).

56 Blandt de elementer, som den forelæggende ret skal tage hensyn til med henblik på anvendelsen af artikel 1, litra j) og k), i forordning nr. 883/2004, findes bl.a. den omstændighed, at selv om I forblev i Tyskland i en lang periode, udgjorde denne situation ikke et personligt valg foretaget af I, eftersom han ifølge selve ordlyden af det forelagte spørgsmål var nødsaget til dette »på grund af sin akutte sygdom og den umiddelbare nærhed til lægebehandling af specialister«.

57 I det foreliggende tilfælde tilkommer det den forelæggende ret at efterprøve, henset til hovedsagens omstændigheder, om I var i stand til at rejse, og om der på det irlandske område var tilsvarende lægebehandling tilgængelig som den behandling, han fik i Tyskland.

58 Ud over de forhold, der er nævnt i forelæggelsesafgørelsen, bemærkes, at I under retsmødet som svar på et spørgsmål stillet af Domstolen gjorde gældende, at han ikke havde nogen tilknytning til det tyske skattesystem, og at hans skattemæssige bopæl var i Irland, selv om han ikke betalte skat, da han ikke havde nogen indkomst, bortset fra en invaliditetsydelse, der blev udbetalt af Irland, og en mindre pension, der blev udbetalt af Det Forenede Kongerige.

59 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål herefter besvares med, at artikel 1, litra j) og k), i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at såfremt en EU-statsborger, der var bosat i en første medlemsstat, rammes af alvorlig og pludselig sygdom under en ferie i en anden medlemsstat og er nødsaget til at forblive i denne stat i 11 år som følge af denne sygdom og tilgængeligheden af speciallægebehandling i nærheden af, hvor den pågældende bor, skal den pågældende med henblik på anvendelsen af denne forordnings artikel 19, stk. 1, eller artikel 20, stk. 1 og 2, anses for at »opholde« sig i denne anden medlemsstat, såfremt den pågældendes sædvanlige interessecenter befinder sig i den første medlemsstat. Det tilkommer den nationale ret at fastlægge denne statsborgers sædvanlige interessecenter ved at foretage en samlet vurdering af alle relevante faktiske omstændigheder og herved tage hensyn til den pågældendes hensigt, således som den fremgår af disse faktiske omstændigheder, idet den blotte omstændighed, at den pågældende statsborger er forblevet i den anden medlemsstat i en længere periode, ikke i sig selv er tilstrækkelig med henblik på at anse den pågældende for at have bopæl i denne stat.

Sagens omkostninger

60 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 1, litra j) og k), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger skal fortolkes således, at såfremt en EU-statsborger, der var bosat i en første medlemsstat, rammes af alvorlig og pludselig sygdom under en ferie i en anden medlemsstat og er nødsaget til at forblive i denne stat i 11 år som følge af denne sygdom og tilgængeligheden af speciallægebehandling i nærheden af, hvor den pågældende bor, skal den pågældende med henblik på anvendelsen af denne forordnings artikel 19, stk. 1, eller artikel 20, stk. 1 og 2, anses for at »opholde« sig i denne anden medlemsstat, såfremt den pågældendes sædvanlige interessecenter befinder sig i den første medlemsstat. Det tilkommer den nationale ret at fastlægge denne statsborgers sædvanlige interessecenter ved at foretage en samlet vurdering af alle relevante faktiske omstændigheder og herved tage hensyn til den pågældendes hensigt, således som den fremgår af disse faktiske omstændigheder, idet den blotte omstændighed, at den pågældende statsborger er forblevet i den anden medlemsstat i en længere periode, ikke i sig selv er tilstrækkelig med henblik på at anse den pågældende for at have bopæl i denne stat.

Underskrifter